číslo 10 / srpen 2017

SKAV

stálá konference asociací ve vzdělávání

Zpravodaj

Obsah

Editorial 02

Výkonný výbor 03

Konference Budoucnost očima účastníků konference Úspěch pro každého žáka 2017 04

Kulaté stoly SKAV a EDUin 07

Dokumenty Co najdete v seriálu DOKUMENTY? 10

Profil členské organizace Jednota školských informatiků, z. s. 10

K jádru problému Desatero SKAV a technologie 13

Z členských organizací 15

Stálá konference asociací ve vzdělávání, z. s., je dobrovolné seskupení pedagogických asociací, programů a sdružení usilující o podporu a ochranu progresivních změn ve vzdělávání a o zprostředkování výměny názorů mezi pedagogickými iniciativami, neziskovým sektorem, státní správou, samosprávou a veřejností.

Editorial

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

přinášíme Vám 10. číslo Zpravodaje SKAV, jehož prostřednictvím Vám chceme nechat nahlédnout do našich aktivit v oblasti vzdělávání. Věřím, že to pro Vás bude zajímavé čtení a možná příležitost některé myšlenky, které Vás zaujmou, šířit dál.

V posledním školním roce jsme opět rozšířili svoje řady, aktuálně má Stálá konference asociací ve vzdělávání 28 členských organizací. Profilujeme se jako jedinečná platforma neziskových organizací působících ve vzdělávání, které se shodují na základních principech a společně prosazují progresivní změny ve vzdělávání. Kromě toho, že jsme upravili stanovy a změnili sídlo, máme také z půlky nový výkonný výbor. Jeho členy Vám představíme na následující straně. SKAV jako již tradičně společně s EDUin uspořádal během školního roku 2016/17 devět kulatých stolů. Přehled jejich témat a hostů naleznete dále v tomto zpravodaji. Členské organizace SKAV také čas od času projeví veřejně svůj společný názor prostřednictvím stanoviska – bývá to tehdy, když jsou výrazně ohroženy některé ze základních principů vzdělávání deklarované v Desateru o vzdělávání. Naposledy se to stalo v případě programu Přípravy k obraně státu, kdy se nám kromě publikovaného stanoviska podařilo iniciovat jednání s Ministerstvem obrany a společně k tomuto tématu připravit kulatý stůl. Doufáme, že to přispěje k tomu, aby byla do budoucna brána v potaz pojmenovaná rizika.

I v tomto čísle zpravodaje se můžete blíže seznámit s jednou z našich členských organizací, tentokrát jde o Jednotu školských informatiků. Díky tomu zjistíte, proč je tato na moderní technologie zaměřená organizace nedílnou součástí SKAV. Ve zpravodaji najdete i článek z konference Úspěch pro každého žáka, a to včetně výstupů z pracovních skupin. Jak jistě víte, SKAV tuto iniciativu koordinuje. Kromě toho jsme zapojeni do jednání na různých úrovních systému, ať už s jednotlivými rezorty (MŠMT, MMR, Úřad vlády), tak například do mezioborové platformy Měj se k světu. Nově jsme získali finanční podporu od Nadačního fondu rodiny Orlických na další rozpracování Desatera principů ve vzdělávání. Na tuto práci se moc těšíme, protože věříme, že je to cesta, jak uvedené principy, na nichž panuje mezi členy SKAV všeobecná shoda, zpřístupnit širší odborné i laické veřejnosti.

Za SKAV se připravujeme na zajímavý školní rok, přáli bychom si, aby byl otevřený dialogu a konstruktivním změnám ve vzdělávání. Těšíme se na spolupráci a setkávání s Vámi!

Silvie Pýchová
výkonná ředitelka SKAV

Staňte se fanoušky SKAV na Facebooku a budete mít přehled o našich aktivitách!

Výkonný výbor

Judita Kapicová (Asociace domácího vzdělávání)

pedagožka a lektorka, pracovala v několika školách a podílela se na různých projektech a kurzech. Zabývá se převážně alternativním školstvím, podporuje rodiny s dětmi v domácím vzdělávání, spolupracuje s komunitními školami a zajímá se o svobodné vzdělávání.

Milan Kotík (AISIS)

pedagog a projektový manažer, autor a spolutvůrce mnoha inovativních vzdělávacích programů jako Dokážu to?, Škola pro Všechny, Školy v Pohybu, Minimalizace šikany, Delphi, Leadership for 21st Century. V minulosti byl členem poradní skupiny náměstkyně ministryně školství, člen výboru Fund For Education International School of Prague, člen monitorovacího výboru OPRLZ a OPVK.

Klára Šimáčková Laurenčíková (ČOSIV)

předsedkyně České odborné společnosti pro inkluzívní vzdělávání. Vystudovala a nyní vyučuje speciální pedagogiku na PedF UK. Pracovala v Jedličkově ústavu a školách. Působila v nevládních organizacích zaměřených na pomoc osobám ohroženým domácím násilím a obchodováním s lidmi. Absolvovala psychoterapeutický výcvik a výcvik v somatickém koučování. Je předsedkyní Vládního výboru pro práva dítěte a členkou poradního týmu ministra školství, mládeže a tělovýchovy a ministryně práce a sociálních věcí.

Lukáš Kohoutek (Jules a Jim)

v členské organizaci SKAV Jules a Jim působí jako ředitel spolku, lektor primární prevence pro děti a vzdělavatel pedagogů. Těžištěm jeho práce jsou situace kolem narušených vztahů ve třídě, v případě potřeby poskytuje též asistenci škole při šetření a řešení šikany. Jeho druhá profesní role je spjata s Českou koalicí proti tabáku, která provozuje Národní linku pro odvykání kouření. Původní kvalifikací je teolog, ale během studentských let si prošel i medicínou a psychologií.

Konference Úspěch pro každého žáka 2017, foto: Jiří Coubal

Konference

Budoucnost očima účastníků konference Úspěch pro každého žáka 2017

Již počtvrté jsme pořádali konferenci pod názvem Úspěch pro každého žáka. Akce se koná každým rokem v rámci stejnojmenné iniciativy, jejímiž iniciátory jsou SKAV, z. s., Pomáháme školám k úspěchu, o. p. s., EDUin, o p. s., Centrum současného umění DOX a MŠMT. Akce se uskutečnila 25. dubna 2017 v prostorách DOX a zúčastnily se jí dvě stovky lidí, kteří se zajímají o rozvoj vzdělávání v České republice. Přes 40 % účastníků bylo ze škol a školských zařízení, ostatní pocházeli ze státních, soukromých či neziskových organizací, přičemž 60 % zúčastněných bylo na akci iniciativy poprvé.

Na programu odborníci mimo školství

Letošní ročník nesl podtitul Škola ve světle celospolečenských změn. Celá konference proto nezačínala v hlavním sále, ale návštěvou výstavy Big Bang Data o tom, jak dnešní záplava informací proměňuje svět, ve kterém žijeme. Na zážitek, který si účastníci přinesli z expozice, navázala série příspěvků šesti odborníků působících mimo oblast školství, jejichž úkolem bylo představit, jak se z jejich pohledu mění současný svět. Tématu technologického pokroku se ujal Michal Pěchouček z ČVUT, který se věnuje novým technologiím a umělé inteligenci. O proměně životního stylu současných dětí a významu kontaktu s přírodou pro jejich zdraví a přirozené učení hovořil ředitel vzdělávacího centra TEREZA Petr Daniš. Dynamickému vývoji trhu práce se ve svém příspěvku věnoval Tomáš Ervín Dombrovský, analytik společnosti LMC. Sociální dimenzi umění ilustrovala svým vystoupením vizuální umělkyně Kateřina Šedá. Jak se mění vztah člověka k veřejnému prostoru, představila architektka a urbanistka Kristýna Stará. Sérii příspěvků zakončilo téma globálních problémů lidstva, které účastníkům nastínil ředitel organizace Člověk v tísni Šimon Pánek. Následovala panelová diskuze, jejímž cílem bylo okomentovat představené výzvy a specifika pohledem osobností podílejících se na rozvoji vzdělávání v ČR (Hana Košťálová z Pomáháme školám k úspěchu, náměstek MŠMT Jaroslav Fidrmuc, Jan Straka z projektu Učitel naživo a Tomáš Čakloš ze studentského spolku Otevřeno). Ze všech vystoupení jsou k dispozici videozáznamy. Jejich shlédnutí vřele doporučujeme, mozaika všech příspěvků velmi dobře ilustruje, jakým směrem se ubírá vývoj naší společnosti a jaké nároky (nejen na školství) to s sebou přináší.

Jak se připravit na rok 2030 – výstupy z diskuzí účastníků konference

Následující diskuze účastníků v pracovních skupinách měla umožnit společně reflektovat a pojmenovat klíčová témata, kterým je i nadále potřeba věnovat pozornost.

Konference Úspěch pro každého žáka 2017, foto: Jiří Coubal

Práce ve skupinách na konferenci Úspěch pro každého žáka 2017, foto: Jiří Coubal

Tímto shrnutím vám chceme zprostředkovat výčet zajímavých myšlenek, které v diskuzích zazněly. Pracovními skupinami nejvíce rezonovala témata jako přirozenost a prospěšnost pobytu venku, učení se sebedůvěře a pokornému sebevědomí či environmentální problematika. Jako velmi aktuální téma k diskuzi se jeví smysluplný cíl a obsah vzdělávání v kontextu měnících se profesí a rozvíjející se robotizace.

Účastníci konference se také pokusili s využitím informací od řečníků nastínit, jak bude vypadat život dnešních dětí v roce 2030. S ohledem na technologický pokrok bude pravděpodobně potřeba naučit se nakládat zodpovědně se svým soukromím, se svým fyzickým a virtuálním životem. Bude důležité umět kvalitně pracovat s daty a informacemi a bezpečně používat technologie, aby sloužily progresu, bezpečnosti a nepřetěžování lidí. Měli bychom počítat s tím, že pravděpodobně nastane přehlcenost technologiemi, ale možná budou také vznikat ostrůvky bez technologií.

Příroda, jak ji známe dnes, se dost možná stane větší vzácností, o to důležitější ale bude učit se udržitelným způsobem využívat přirozené zdroje, soustředit se na kontrolu spotřeby a respektovat vše živé jako sdílené bohatství.

Pokud si děti ve škole vybudují pozitivní vztah k veřejnému prostoru, může to vést k jejich větší angažovanosti, aktivnímu občanství a zodpovědnosti i za vlastní život a vzdělávání.

Ve světě práce získá na významu hodnota schopností a dovedností lidí, nebudeme ale již studovat pro jednu profesi, vzdělávání tudíž bude ještě více celoživotní a klíčová bude pružnost a schopnost adaptace. Svět práce ztratí hranice mezi státy, obory i časově. V životech lidí se objeví potřeba hledat smysluplnou alternativu k práci, které bude pravděpodobně vzhledem k robotizaci ubývat.
Klíčová bude pravděpodobně schopnost spolupráce, respektu a porozumění – mezi jednotlivci, generacemi i obory.

Pro řešení problémů na globální úrovni bude navíc důležité umět přemýšlet v souvislostech. Abychom se vyhnuli narůstajícímu populismu a frustraci, je třeba budovat u dětí sebedůvěru a kritické myšlení. Environmentální problémy, které pravděpodobně nastanou, se mohou transformovat do problémů sociálních.

Školy i jednotliví učitelé jsou spoluodpovědní za budoucnost, protože musí žáky připravovat na život ve světě, který ještě neexistuje. Svým působením na žáky zároveň tento budoucí svět a změny spoluvytvářejí.

Podle účastníků konference budeme v budoucnosti potřebovat:

- umět posuzovat velké množství informací, které se k nám dostávají;
- umět vést diskuzi s respektem k druhým názorům a podkládat své argumenty reálnými informacemi;
- umět se orientovat ve změnách, které budou s rozvojem technologií, s politickou (ne)stabilitou apod. stále přibývat, dokázat na ně vhodnými kroky reagovat a těžit z nich;
- rozvíjet zdravé sebevědomí, nikoli sobeckost a bezohlednost;
- být rozhodní a umět nést následky svého jednání, být za své činy zodpovědní;
- učit se novým věcem;
- mít trpělivost pro to, že věci nemusí být hned, abychom nešli jen po povrchu;
- výchovu k hodnotám, protože hodnoty jsou něco trvalého.

Děti by proto měly projít co největším množstvím přímé zkušenosti (s přírodou, situacemi, praxí…). Budou potřebovat znát samy sebe a přijímat se pozitivně, být kreativní a mít neustálou chuť hledat.

Klíčové budou osobnostně sociální kompetence:

- sebevědomí
- kritické myšlení
- konstruktivní práce s informacemi – řešení krizí a jejich předcházení
- spolupráce
- komunikace

Co můžeme ve škole již dnes dělat pro posílení uvedených kompetencí?

- podporovat sebevědomí pedagogů
- podporovat kreativitu, odvahu zkoušet nové cesty
- cíleně vytvářet bezpečné prostředí pro všechny

Kompletní zápis výstupů z workshopů je k dispozici mezi publikacemi z konference.

Zpracovala: Silvie Pýchová

Kulaté stoly SKAV a EDUin

stálá konference asociací ve vzdělávání

vzdělávání je i naše věc

15. září 2016

Téma: Jak dlouho se těší prvňáček do školy? Kam mizí motivace k učení?

- Co se (ne)stane, když se dítě přestane těšit do školy?
- Co se děje s motivací žáků během povinné školní docházky?
- Jak efektivně rozvíjet motivaci k učení u každého dítěte a jaké podmínky jsou pro to potřeba?
- Jaký význam má v dnešním světě motivace k učení?

Panelisté:

Soňa Rýdl, lektorka Respektovat a být respektován
Denisa Sedláčková, vedoucí programu pro rodiny, IQ Roma servis
Lukáš Šlehofer, lektor a učitel, Gymnázium Na Zatlance, Praha 5
Jana Udatná, Společnost Montessori; zakladatelka a ředitelka ZŠ Donum Felix – Montessori ve Slaném
Jana Zapletalová, náměstkyně, sekce pro pedagogicko-psychologické poradenství, prevenci a institucionální výchovu, Národní ústav pro vzdělávání

20. října 2016

Téma: S jakými problémy se potýkají školy při zavádění inkluzivních opatření?

- Jak velká změna pro školy od 1. září nastala a v čem spočívá?
- Co školy uvítaly v souvislosti s novou legislativou a věří, že to do budoucna přinese pozitivní změnu?
- Jak se to projevilo ve třídách v práci se žáky? Jaké jsou reakce pedagogů?
- Co v současnosti nefunguje a za jakých podmínek je reálné, aby to do budoucna bylo funkční?
- Jak vypadá aktuální situace ohledně financí na inkluzi?

Panelisté:

Zuzana Bukovská, ředitelka ZŠ Votice
Miroslav Hřebecký, ředitel ZŠ U Vršovického nádraží, Praha 10
Jan Korda, ředitel ZŠ Lyčkovo nám., Praha 8
Václava Masáková, ředitelka Pedagogicko-psychologické poradny pro Prahu 1, 2 a 4
Svatopluk Pohořelý, vedoucí oddělení předškolního, základního a základního uměleckého vzdělávání, MŠMT
Šárka Šantrochová, ředitelka ZŠ Strž, Dvůr Králové nad Labem

Kulatý stůl SKAV a EDUin k Auditu vzdělávacího systému

Kulatý stůl SKAV a EDUin k POKOS

Kulatý stůl SKAV a EDUin k zakládání nových škol

24. listopadu 2016

Téma: Co přispěje k bezpečnému klimatu ve školách?

- Co se děje ve školách, že je potřeba se věnovat více tématu bezpečí?
- Kdo se čeho ve škole bojí? A proč?
- Jak si představujeme bezpečné klima ve škole?
- Co považujeme za vhodná opatření, která podpoří bezpečné klima ve školách?

Panelisté:

Lucie Hermánková, lektorka programu Minimalizace šikany; vedoucí služeb, Linka pro rodinu a školu
Martin Procházka, ředitel Pražského inspektorátu, ČŠI
Radko Sáblík, ředitel Smíchovské střední průmyslové školy
Libuše Slavíková, ředitelka ZŠ Zahradní, Chomutov
Soňa Tomková, metodička prevence, ZŠ a MŠ Praha – Vinoř

8. prosince 2016

Téma: Co pozitivního a negativního se stalo ve školství v minulém školním roce?

- Kam se posunulo školství podle Auditu vzdělávacího systému v ČR?
- Jak se v tomto dokumentu daří postihnout zásadní dění v oblasti vzdělávání? O čem audit nevypovídá?
- Nakolik jsou relevantní doporučení, která z něj vyplývají? A jak by s nimi mělo být naloženo?
- Jak ladí uvedená doporučení se strategickými záměry MŠMT?
- Za jakých podmínek bude moci tento dokument získat ještě větší kredit?

Panelisté:

Tomáš Bouda, Ostravská univerzita
Bořivoj Brdička, Jednota školských informatiků; SKAV
Ferdinand Hrdlička, Sekce IV, MŠMT
Bohumil Kartous, EDUin
Alexander Olah, Institut pro sociální inkluzi
Janek Wagner, Pedagogicke.info

19. ledna 2017

Téma: Chceme, aby se čeští žáci zlepšovali v mezinárodních šetřeních PISA a TIMSS?

- Proč by nás měly zajímat výsledky mezinárodních výzkumů?
- Jak si máme interpretovat poslední výsledky PISA a TIMSS?
- Co testy PISA a TIMSS ověřují? Jak se tyto testy v průběhu let vyvíjejí a jakou mají výpovědní hodnotu?
- Za jakých podmínek je reálné, aby měli čeští žáci lepší výsledky, a to nejen v mezinárodních šetřeních?
- Jak nám v tomto směru pomáhají výzkumy realizované v ČR?
- Co by mělo nastat v oblasti vzdělávací politiky v návaznosti na výsledky mezinárodních šetření?

Panelisté:

Josef Basl, Česká školní inspekce, oddělení mezinárodních šetření
Darina Jirotková, H-mat; Pedagogická fakulta UK, Katedra matematiky a didaktiky matematiky
Hana Košťálová, Kritické myšlení; Pomáháme školám k úspěchu, o. p. s.
Daniel Münich, CERGE-EI; IDEA
Martin Rusek, Pedagogická fakulta UK, Katedra chemie a didaktiky chemie
Stanislav Štech, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

23. února 2017

Téma: Kam „spadne“ vaše dítě? Co řeší spádovost škol a školek?

- Co přinesou nové spádové obvody ZŠ a MŠ nám všem?
- Je skutečně v každé spádové škole zajištěna rovnost vzdělávacích šancí pro děti?
- Mají rodiče reálné právo vybrat školu pro své děti?
- Jak se osvědčila dosavadní spádovost u základních škol? Jak zajistit inkluzi jiným způsobem?
- Jak se s tím vypořádají obce? A jak na to budou reagovat rodiče?

Panelisté:

Veronika Bazalová, právnička, Kancelář veřejného ochránce práv

Kulatý stůl SKAV a EDUin ke spádovosti

Veronika Doležilová, členka koordinačního výboru, Rodiče za inkluzi
Marcela Erbeková, ředitelka ZŠ Mnichovice
Ivan Langr, náměstek primátora pro školství, sociální věci a kulturu, Liberec
Jaroslava Vatalová, ministerský rada, Oddělení předškolního a základního uměleckého vzdělávání, MŠMT

23. března 2017

Téma: Proč rodiče zakládají nové školy místo, aby své děti umístili do té nejbližší?

- Co přinášejí tyto školy české společnosti?
- Co těmto rodičům nevyhovuje na systému veřejných škol?
- Jací rodiče do takových škol své děti dávají?
- Jak můžou rodiče ovlivnit kvalitu své školy?
- Jak vedle sebe mohou fungovat proinkluzivní snahy vedle možnosti zakládat soukromé školy?
- Jak se vyvíjí situace okolo zakládání nových škol v ČR?

Panelisté:

Jindřich Kitzberger, Duhovka Group
Pavel Kraemer, Institut pro podporu inovativního vzdělávání
Lucie Macášková Hejbalová, Projekt ScioŠkol
Petra Sakáčová, Dobrá škol(k)a, Zlín Pršné
Jana Straková, Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání, Pedagogická fakulta UK
Daniela Vodová, Spolek Hůrka, Kutná Hora

25. května 2017

Téma: Je potřeba dnes měnit Rámcový vzdělávací program pro základní školy?

- K čemu má kurikulum v systému sloužit?
- Jak se má změnit, aby to pomáhalo učení dětí?
- Co by mělo v RVP zůstat zachováno v současné podobě? A proč?
- Co se ve stávajícím kurikulu naopak neosvědčilo?
- Jak by měla probíhat jeho revize? A jak se to děje ve skutečnosti?
- Co bude změna kurikula obnášet pro školy? Co je potřeba, aby po revizi následovalo?

Panelisté:

Iva Cichoňová, ředitelka, ZŠ Angel, Praha 12
Olga Doležalová, učitelka; Společnost Montessori ČR; SKAV
Daniela Růžičková, garantka ICT a Člověk a svět práce, Národní ústav pro vzdělávání
Karel Tomek, metodik, Národní ústav pro vzdělávání
Jan Tupý, spoluautor koncepce RVP ZV

15. června 2017

Téma: Jak připravovat děti ve škole na obranu státu a mimořádné události?

- Proč toto téma na školách potřebujeme?
- Co je jeho cílem?
- Na jakých principech má takové vzdělávání probíhat?
- Jak je toto vzdělávání aktuálně na školách zajišťováno?
- Kdo má toto vzdělávání na školách realizovat? Jakou pro to potřebuje kvalifikaci?
- Kdo zodpovídá za průběh tohoto vzdělávání v systému?

Panelisté:

Ondřej Andrys, náměstek, Česká školní inspekce
Petra Frühbauerová, ředitelka, NaZemi
Ivan Gerhát, manažer projektu POKOS, Ministerstvo obrany ČR
Svatopluk Pohořelý, vedoucí Oddělení základního vzdělávání, MŠMT
Michal Řezáč, předseda, Asociace učitelů občanské výchovy a společenských věd
Eleonora Tilcerová, vedoucí oddělení instruktáží a školení, Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru

Dokumenty

Co najdete v seriálu DOKUMENTY?

Před čtyřmi lety začal na webu Učitelské listy vycházet seriál DOKUMENTY. Dnes už dosáhl 165 dílů. Co je v něm zachyceno?

Motivací se stala myšlenka, že nemáme podchyceny začátky učitelského hnutí v 90. letech, které usilovalo (a stále usiluje) o změny ve vzdělávání. Byla to doba, na kterou my všichni účastníci vzpomínáme s radostí a hrdostí. Tehdy vznikly myšlenky a vize, které jsme přijali za své. Tehdy se mezi námi vytvořily přátelské vztahy, které trvají dodnes. Bohužel mnoho zajímavých podnětů nebylo realizováno a mnoho problémů nebylo doposud vyřešeno. Teď už se s nimi potýká další učitelská generace.

Můj osobní archiv, ze kterého seriál vychází, obsahuje především dokumenty Nezávislé mezioborové skupiny pro transformaci vzdělávání (NEMES), občanského sdružení Přátelé angažovaného učení (PAU) a Stálé konference asociací ve vzdělávání (SKAV). Obsahuje také 15 ročníků časopisu Učitelské listy a více než 20 knížek, jejichž autory byli členové a příznivci těchto organizací. Rozhodli jsme se ve SKAVu (mimochodem: příští rok oslaví 20 let své činnosti!), že tyto publikace a některé zásadní materiály budou digitalizovány a zveřejněny ke studijním účelům. Tento úkol postupně dokončujeme. Věříme, že se stanou nejen pramenem pro historiky pedagogiky, ale také inspirací pro dnešní aktivní učitele.

Obsah seriálu DOKUMENTY najdete ZDE. U příslušných dílů jsou ke stažení digitalizované dokumenty a publikace. Ty budou také postupně zveřejněny na webu www.skav.cz v sekci NEMES.

Jana Hrubá

P.S. Jen mne mrzí, že nikdo z dalších učitelských iniciativ do „Učitelské mozaiky“ nic nepřidal. Že by pamětníci zapomněli a noví protagonisté o začátcích nic nevědí? Škoda!

Profil členské organizace

Jednota školských informatiků, z. s.

Jednota školských informatiků se profiluje jako profesní spolek pracovníků ve školství, kteří mají pozitivní vztah k digitálnímu vzdělávání a k využití nových trendů v oblasti digitálních technologií. Užší vymezení směrem k cílové skupině se děje na úrovni konkrétních aktivit. Nyní jsme partnery dvou ERASMUS projektů v rámci strategických partnerství s jinými subjekty (např. European Schoolnet), které se snaží popularizovat výuku informatiky (informatického myšlení) a podporovat rozvoj digitální gramotnosti napříč životem každé MŠ, ZŠ i SŠ. V této oblasti cílíme tedy na učitele informatiky, ale také na ICT metodiky a celé pedagogické sbory škol. Nyní máme 142 členů, nejen ze škol, akademického prostředí, ale i z firem a subjektů, které technickou podporu a služby v oblasti IT do škol dodávají. Jsme členem České národní koalice pro digitální pracovní místa (DigiKoalice), kde probíhá průběžný odborný dialog a aktivity jsou napojeny na Výbor pro digitální ekonomiku ČR a vznikající Alianci Společnost 4.0. Tradičně silný hlas v našem spolku mají také správci sítě, kteří většinou řeší ryze technické problémy IT chodu školy. Problémy této skupiny lidí jsou více pracovně-právní, ale jako nepedagogičtí pracovníci si zaslouží větší pozornost. Jednota je pro ně důležitou platformou na obhajobu jejich zájmů.

Vize Jednoty školských informatiků formulovaná ve stanovách tradičně podporuje rovnováhu v přístupu k volbě konkrétních digitálních technologií. Jednota nestraní žádnému výrobci SW či HW, naopak se snaží vytvářet prostor pro hledání různých řešení a přístupů. Je zastáncem otevřeného přístupu ke vzdělání, což se projevuje například členstvím v Alianci pro otevřené vzdělávání. Plně se ztotožňujeme s myšlenkami Desatera SKAV a věříme tomu, že poučeně volené a dobře využité technologie mohou v rukách ředitelů, učitelů, žáků i rodičů zlepšit připravenost nás všech na život propojený s digitálními technologiemi.

Interview

Ing. Bořivoj Brdička, Ph.D.

člen výboru Jednoty školských informatiků

akademický pracovník na katedře informačních technologií a technické výchovy na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze

autor a editor Spomocník.rvp.cz

Kdy a proč vznikla Jednota školských informatiků?

Jednota byla založena 12. dubna 2002 na 11. ročníku mezinárodní konference Poškole v Sedmihorkách u Turnova. To bylo v době, kdy se naplno rozjížděla realizace tehdejší Státní informační politiky ve vzdělávání (tzv. SIPVZ), v níž bylo alokováno několik miliard korun ze státního rozpočtu a plánovalo se kromě vybavení škol též základní proškolení 90 % učitelů na práci s počítači. Je logické, že tato situace vyžadovala adekvátní reakci ze strany těch, od nichž se očekávalo, že cíle této politiky naplní. V současnosti má podobný význam nový program schválený vládou – Strategie digitálního vzdělávání.

Hlavním úkolem JŠI jako profesní organizace učitelů informatiky je spojovat tyto učitele a pomáhat jim při výkonu jejich povolání. To znamená šířit mezi ně potřebné informace, nové trendy, dávat jim příležitost se setkávat a vzdělávat se. Vzhledem k tomu, že jsme informatici, využíváme primárně elektronických médií, hlavně email, s jehož pomocí rozesíláme informace všem členům. Existují také dvě moderované skupiny na facebooku, a někteří členové se starají o to, aby tam bylo stále něco nového. Skupina "Učíme informatiku" je určena primárně učitelům informatiky, zatímco skupina "Jednota.Skolskych.Informatiku" je určena všem zájemcům o dění v digitálním vzdělávání. Dalším zdrojem informací pro veřejnost je web jsi.cz, na kterém jsou uvedeny i informace pro přihlášení nových členů.

Aktivit, které Jednota má, je mnohem více. Jako organizace je nyní zapojena ve dvou projektech na evropské úrovni, které se mezinárodně zabývají výukou informatiky a učením dětí pracovat s technologiemi. V dalších dvou projektech se Jednota věnuje péči o „akční buňky" učitelů informatiky, které si vzájemně poskytují podporu ve výuce informatiky. Asi tím nejdůležitějším, co v současnosti řešíme, je sledování, jak se naplňuje Strategie digitálního vzdělávání.

Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020 je dokument, který schválila vláda a který se MŠMT snaží naplňovat. Podstatná část je hrazena z evropských financí. Součástí tohoto úkolu je změna Rámcového vzdělávacího programu tak, aby odpovídal současnému vývoji světa, který je významně ovlivněn technologiemi. Je celkem zřejmé, že není možné, aby se to nějak nepromítalo do výuky, do přípravy všech žáků na jejich budoucí existenci. Upravit především RVP pro základní školy je v současnosti naprosto nezbytné. Již v době svého vzniku před 15 lety byla jeho implementace technologií nedostatečná a zastaralá. Jedna hodina informatiky na 1. stupni a jedna hodina na 2. stupni je nepřiměřeně málo. Nejde ale jen o navýšení hodin informatiky, ale o úpravu programů obecně všude tam, kde dochází ke zpracování digitálních informací. Týká se to proto vlastně téměř všech předmětů.

Jaké změny byste ve vzdělávání chtěli dosáhnout?

Nejlépe se to dá odvodit od profilu absolventa libovolné školy. Dnes je celkem jasné, že schopnosti každého jedince, aby se uplatnil v životě, například aby měl zaměstnání, musí zahrnovat dovednost práce s technologiemi. Ale i občanská společnost je na tom závislá, protože schopnost vyhodnotit informace, které k člověku přicházejí, je dnes poměrně dost zásadní pro to, aby se uměl rozhodovat, například ve volbách. U zaměstnání je to daleko zřejmější, například iniciativa Průmysl 4.0 – to je dnes tak populární pojem, že už ho není potřeba více rozebírat.

Využití technologií k osobnímu růstu vyvolává potřebu klást větší důraz na tvoření a schopnost reagovat na neočekávané situace. To je do určité míry v rozporu s tradičním přístupem paměťového učení. Zavádění technologií do výuky, pokud to nechceme dělat špatně, automaticky způsobuje změnu výukových postupů. Jsou daleko více preferovány prvky tvořivosti a řešení problémů.

Jak vidno, implementace technologií se týká skutečně celé školy a jde napříč předměty. V okamžiku, kdy k této změně dojde, bude možné modifikovat i hodiny informatiky. Když

se například výuka tabulek přesune do hodin matematiky, vznikne prostor pro to, co je informatice dnes vlastní, a to je informatické myšlení (pozn. použit původní anglický pojem computational thinking). Tedy, aby všichni žáci rozuměli technologiím, aby alespoň na základní úrovni věděli, co od nich mohou očekávat. Nemluvíme přímo o přípravě programátorů, ale o tom, co bude potřebovat každý člověk.

Na začátku přípravy budování informatického myšlení je naučit žáka rozdělit si problém který má, na postupné kroky tak, aby byl schopen ho vyřešit. V pozadí je algoritmus. Podobně musí uvažovat každý, kdo chce alespoň tušit, co se děje uvnitř počítače. Bez této kompetence nelze potenciál technologií plně využít.

Půjdeme-li dál k vyšším dovednostem, je potřeba si například umět představit, že se v prostředí internetu a sociálních sítí vyskytují automaty, které se dovedou chovat tak, že na první pohled nejsou k rozeznání od běžných uživatelů. Jejich cílem je zkreslovat vnímání přicházejících informací a ovlivňovat chování lidí podle toho, jak si přeje ten, kdo má jejich existenci na svědomí.

- **Co brání úspěšné implementaci opatření Strategie digitálního vzdělávání?**

Nedostatečně připravené školy, aby tyto změny mohly uskutečnit. Proto je nedílnou součástí Strategie též vzdělávání učitelů a příprava materiálů, bez kterých je zavedení do praxe nemyslitelné.

- **Jak se pozná výuka, kam jsou technologie integrovány podle vašich představ?**

Je to taková výuka, kde se těžko odděluje, která část se odehrává za zdmi třídy a která se uskutečňuje v online světě. Vlastně dochází k propojování formálního a neformálního vzdělávání. Žáci potom na úkolech nepracují jen ve škole, ale i jindy ve volném čase. V okamžiku, kdy se nám podaří posunout jejich zájem směrem k tomu, co souvisí s výukou, jsou na cestě k pochopení, že tu technologie nejsou jen pro zábavu, ale i pro osobní růst. To má zásadní význam pro jejich další život.

- **Jak jsou žádané změny připravovány?**

Začínají se realizovat velké projekty pod Operačním programem Výzkum, vývoj a vzdělávání, které připravují půdu pro budoucí změny RVP, s čímž souvisí také změna standardů technologických dovedností žáků i učitelů. Byly vyhlášeny specifické výzvy pro pedagogické fakulty, které mají připravit

Struktura Strategie digitálního vzdělávání

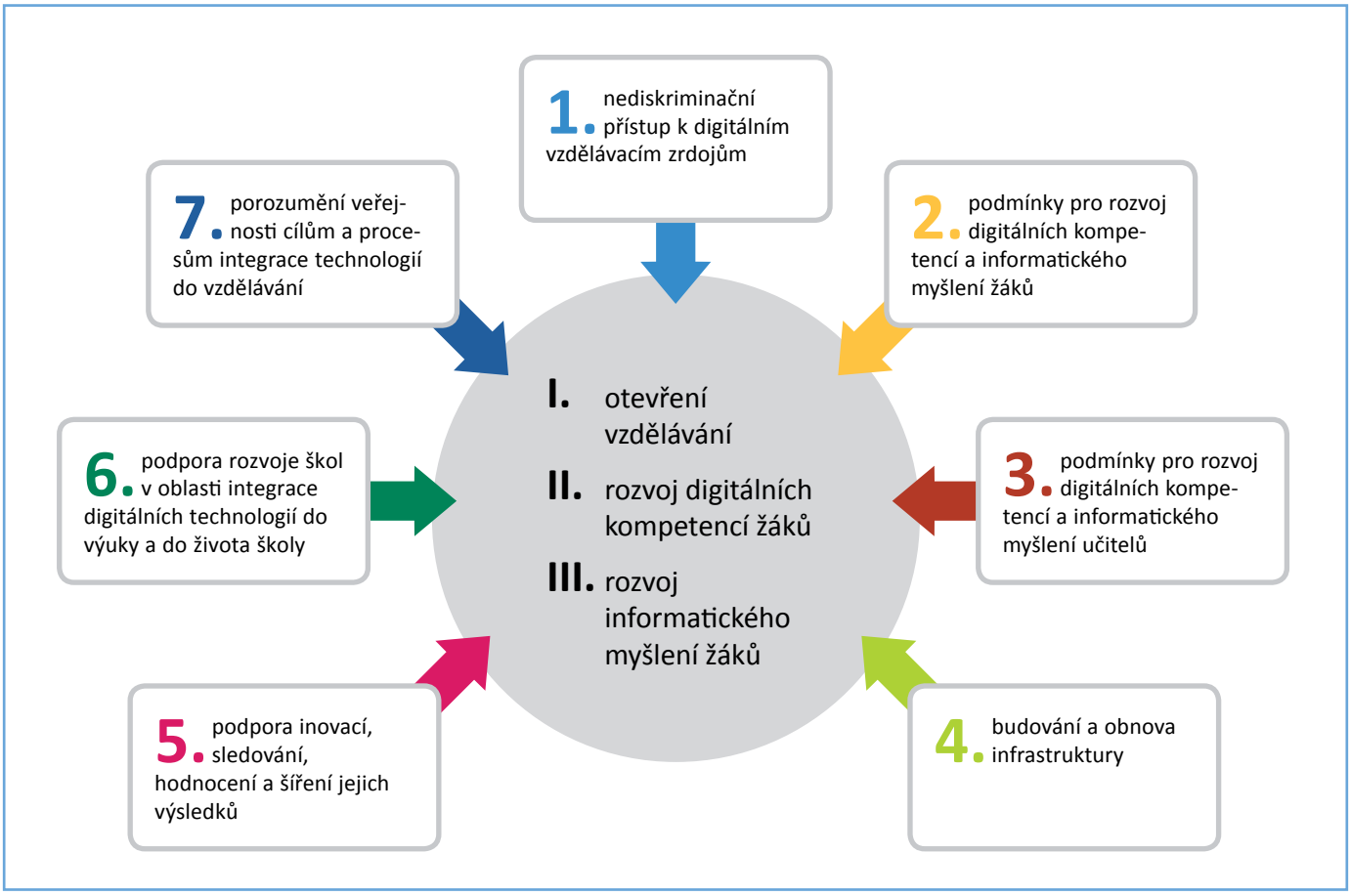

nový obsah výuky, vytvořit výukové materiály a ověřit je na školách. Teď jde jenom o to, aby se to časově zvládalo. Jednota školských informatiků si vzala za úkol sledovat, jak jsou jednotlivé intervence Strategie digitálního vzdělávání naplňovány. Každý může aktuální stav sledovat na webu digivzdelavani.cz.

Proč jste členy SKAV?

Je to poměrně nasnadě, jak jsem už řekl, snažíme se budovat digitální kompetence žáků a modernizovat výuku začleňováním technologií. Naše snahy jdou bohužel často proti většinovému vnímání role technologií ve školství. Spousty lidí jsou přesvědčeny, že je lepší se jim vyhnout, spíš než se snažit je účinně využívat. To totiž vyžaduje nemalé úsilí. Naším cílem jsou proto změny, které mnoho lidí nechce. Většina organizací sdružených ve SKAV se snaží o něco podobného. To znamená, že jsou naše zájmy poměrně kompatibilní. Aplikace technologií v obecné rovině vede k individualizaci výukového procesu, takže podporuje inkluzi a vede ke svobodě učení. To nás jasně spojuje se členy SKAV. Důkazem může být i níže uvedené Desatero principů SKAV rozpracované směrem k technologiím.

Co bys, Bořivoji, přál SKAV do budoucna?

Úspěch ve snažení, aby se zájmy, na kterých jsme se většinově shodli, prosadily minimálně na celostátní úrovni.

Rozhovor vedla Silvie Pýchová

K jádru problému

Desatero SKAV a technologie

1. Usilujeme o společnost, která je sociálně soudržná, spravedlivá, ohleduplná ke všem živým bytostem a životnímu prostředí, založenou na svobodě a zodpovědnosti každého jedince.

Pro moderní společnost se přístup k technologiím stává nutnou podmínkou existence svobody, spravedlnosti a sociální soudržnosti – to vše dnes přímo závisí na snadné a rychlé výměně informací mezi lidmi (meritokracie). Není náhodou, že právě autoritářské režimy omezují přístup k internetu, zaměstnávají armádu cenzorů a vychovávají si své vlastní „experty“ (i hackery) snažící se volnou výměnu názorů v demokratických částech světa narušovat. Stojíme-li pevně na straně svobody a zodpovědnosti za budoucnost, musíme být připraveni za tuto svobodu bojovat nejen fyzicky, ale i svou činností online. První nutnou podmínkou úspěchu je výchova k zodpovědnosti u každého člena naší společnosti.

2. Smyslem vzdělávání je, aby každý mohl rozvíjet co nejlépe svůj potenciál, najít své místo ve společnosti a prožít spokojený život.

Svůj potenciál může každý jedinec rozvíjet různými způsoby. Musí však disponovat určitými schopnostmi. Být gramotný však dnes již neznamená jen umět číst, psát a počítat. Řešení mnoha problémů všedního života včetně nástrah světa online vyžaduje existenci nových digitálně orientovaných kompetencí – informační gramotnosti a informatického myšlení. Právě tyto schopnosti jsou nutnou podmínkou seberealizace, která může u mnoha z nás jít ruku v ruce s nalezením vlastního místa ve společnosti.

3. Chtít se učit je přirozené a kvalitní vzdělávání z toho vychází. Bez vnitřní motivace se nerozvíjí sebeúcta, odpovědnost a samostatnost.

Vnitřní motivaci jedince k sebezdokonalování nejlépe podporuje vlastní samostatná nebo týmová badatelská či tvůrčí činnost. Tvořit se dá mnoho různých věcí (DIY). Většinou k tomu je třeba mít vhodné nástroje. Na cestě k odpovědnosti a samostatnosti musí každý v případě využití technologií překonat tři základní překážky – vybavení nástroji, dostatečnou digitální gramotnost (schopnost ovládat počítač a řešit situace s využitím technologií) a pochopení role technologií v procesu poznávání.

4. Kvalitní učení a rozvoj osobnosti probíhá výhradně v prostředí vzájemnosti, bezpečí, důvěry a smysluplných podnětů.

Zajistit prostředí vzájemnosti a bezpečí online je mimořádně důležité, a zároveň velmi nesnadné. V případě úspěchu je však možné i prostřednictvím technologií vyvolávat smysluplné podněty (hlavně díky návodnosti jiných online přítomných lidí pracujících nahlas) napomáhající budování explicitních i tichých složek vlastního poznání, které podmiňují rozvoj osobnosti.

5. Učíme se od sebe navzájem. Interakce v kulturně, sociálně, věkově i jinak různorodé skupině tomu napomáhají.

Jakkoli je přímá interakce s okolím pro vlastní poznávání nezbytná, nesmíme zapomínat na to, že mnoho různých interaktivit dnes vyvolávají technologie buď tak, že umožňují kontakt s živými lidmi online, nebo zprostředkovávají asynchronní spojení s autory různých dokumentů či programů (aplikace, hry apod.), kdykoli si některý na svém zařízení otevřeme či spustíme. Dochází k velkému nárůstu podílu poznávání v neformálním prostředí, kde se lze učit skutečně téměř od kohokoli včetně těch nejlepších učitelů na světě. Vliv sociálních médií na rozvoj osobnosti je neoddiskutovatelný. Každý jedinec tak musí zvýšenou pozornost věnovat kultivaci vlastního osobního vzdělávacího prostředí.

6. Každý se učí jinak. Proto považujeme za nezbytné respektovat potřeby každého jedince a poskytovat mu podporu k nalezení jeho vlastní cesty.

Individualizace výuky je velmi nesnadná v rámci převládajícího modelu 1:30, kde jeden učitel organizuje činnost třiceti žáků. Jediná v tomto případě snadno realizovatelná metoda je jednosměrná transmise informací od učitele k žákům s následným testováním výsledků. Snažíme se sice zavádět různé konstruktivistické prvky, ale jakmile necháme žáky pracovat samostatně, máme velmi ztíženou možnost (považujeme-li to za potřebné) se včas dozvědět, co dělají. Současné technologie přinášejí řešení přesouvající transmisi informací zcela na zařízení žáků (v případě vybavenosti 1:1), dovolují dokonce i to, aby učitel průběžně získával informace o tom, co žák na svém přístroji dělá. Učitel se pak nepotřebuje zdržovat výkladem ani testováním, a může mnohem více času věnovat přímé pomoci žákům. To jsou podmínky, v nichž je zavedení individualizovaných studijních plánů pro všechny žáky mnohem snadněji představitelné. V souvislosti s nasazením technologií do výukového procesu dnes mluvíme o tzv. personalizaci, tj. o možnosti studovat nejen vlastním tempem, ale též se ubírat za poznáním po vlastní cestě respektující osobní priority (Kdy dojde k technologické personalizaci výuky?). Funkční personalizace výuky je jednou z nutných podmínek společného vzdělávání žáků odlišných vlastností a potřeb (inkluze).

7. Vzdělavatel je průvodcem na cestě vzdělávání. Je zodpovědný za vytváření podmínek, prostředí a podnětů.

Pokud se vzdělavatel rozhodne plně využívat všech současných možností rozvoje pro poznávání vhodného prostředí, pak musí brát v úvahu i oblast dostupnou prostřednictvím technologií. V zásadě to znamená snažit se ovlivňovat kromě vzdělávání formálního i neformální a informální. Čím méně formální proces poznávání je, tím obtížněji ho lze ovlivňovat (Kombinované formy vzdělávání vítězí, Učitel jako online kurátor). Schopnost generovat vhodné podněty umocňující technologiemi podporované poznávání vyžaduje existenci dříve neexistujících učitelských kompetencí (model TPKC).

8. Vzdělavatel poskytuje cílenou zpětnou vazbu, která napomáhá učení a rozvoji osobnosti.

Technologie se stávají neocenitelným pomocníkem při poskytování zpětné vazby studujícím. Usnadněním kontaktu mezi lidmi dochází k okamžité reakci okolí na vše, co člověk publikuje (např. blog nebo digitální portfólio) či dělá přímo online. I cílenou zpětnou vazbu od učitele může žák dostat mnohem rychleji než tradiční cestou. V blízké budoucnosti budeme řešit problematiku analýzy výukových výsledků zavádějící automaticky generovanou průběžnou zpětnou vazbu (Nový pohled na schopnost technologií ověřovat výukové výsledky). Je mimořádně důležité, abychom byli po odborné stránce připraveni a uměli pozitiva i negativa zavádění těchto systémů správně vyhodnotit (Knewton jako předzvěst budoucnosti?).

9. Jen společnou péčí všech vytvoříme prostředí, kde vzdělávání bude kvalitní a pro každého. Rolí státu je zajistit svobodu a spravedlnost ve vzdělávání.

Kultivace vzdělávacího prostředí je skutečně věcí nás všech. Rozšířením výchovného prostředí o svět online (Škola v mracích) se na tom nic nemění. Pořád je základní povinností nás vzdělavatelů být vzorem ostatním. Vše nasvědčuje tomu, že zajistit kvalitní šanci vzdělávat se pro každého již nebude bez implementace technologií vůbec myslitelné. Online vzdělávání není ve většině případů příliš závislé na tom, jak kvalitní přístroj (je-li připojen do internetu) máme. Musí umět zprostředkovat přístup k potřebným výukovým materiálům či primárním zdrojům, a tyto musí být každému pro účely vzdělávání volně dostupné. Je zřejmé, že k tomu je třeba uplatňovat vhodně orientovanou politiku, jež vyžaduje naši podporu (Strategie digitálního vzdělávání, Aliance pro otevřené vzdělávání). Pozor ale, nejnovější výzkumy ukazují, že samotné otevření možností vzdělávat se bohužel nevede ke snižování rostoucích rozdílů ve vzdělanosti příslušníků různých socioekonomických a kulturních skupin. Bude nutné zavádět ještě další opatření.

10. V konečném důsledku každý člověk odpovídá za své vzdělávání sám.

Z členských organizací...

Step by Step ČR, o. p. s.

Loňský rok SbS ČR prošla několika personálními změnami. I přes tuto skutečnost jsme uspěli v grantovém řízení v rámci výzvy OP VVV Budování kapacit pro rozvoj škol I. Projekt "Učíme se spolu" pro nás znamená obrovskou příležitost pracovat intenzivněji v jednotlivých regionech. Cílem projektu je totiž vybudovat 15 metodických center po celé ČR. Centra mají zvyšovat povědomí pedagogů i nepedagogů o tom, jaké máme cesty k individualizovanému vzdělávání v předškolních zařízeních. Weby vzniklých Center kolegiální podpory najdete zde.

Projekt Učíme se spolu je pro nás důležitý i z toho důvodu, že s 16 vybranými školami (8 MŠ a 8 ZŠ) spolupracujeme na vytvoření prostředí sdílení a vzájemné kolegiální podpory. Jde o nový typ podpory, která integruje naše mnoholeté zkušenosti s individuální podporou pedagogů a má ambice měnit klima celé školy k větší otevřenosti a spolupráci mezi vyučujícími.

Ani školám Začít spolu se nevyhýbá problém s příliš tradičním pojetím výuky na 2. stupni. Na četné žádosti škol, pedagogů a rodičovské veřejnosti vznikla nová iniciativa, díky níž jsme uspořádali již dvě pracovní setkání pro zástupce škol programu Začít spolu, kteří hledají nové postupy, strategie pro výuku i organizační fungování 2. stupně tak, aby

Setkání pedagogů 2. stupně ZŠ

Centrum kolegiální podpory MŠ Duha, Třebíč

se neztrácely u starších dětí kompetence, které program Začít spolu na 1. stupni akcentuje. Jde především o rozvoj spolupráce, solidarity, odpovědnosti za vlastní učení, schopnost sebehodnocení, kreativity a kritického myšlení.

V loňském zpravodaji jsme informovali o krocích SbS ČR k lepší ochraně známky Vzdělávací program Začít spolu®. Naší současnou prioritou je monitorování kvality realizace programu na jednotlivých školách. Velkou část našich aktivit zaměřujeme rovněž na vzdělávání v pokračujících kurzech pro pedagogy, kteří již mají s programem Začít spolu zkušenost a chtějí pracovat na svém dalším profesním rozvoji. Letní škola Začít spolu 2017 je k tomu vynikající příležitostí – více informací o našich aktivitách naleznete na www.zacitspolu.eu.

TEREZA, vzdělávací centrum, z. ú.

TEREZA

V TEREZE věříme, že velké změny začínají od nejmenších. Proto vzděláváme děti, aby vytvářely společnost přátelskou k přírodě. Působíme především prostřednictvím vzdělávacích programů EKOŠKOLA, GLOBE a LES VE ŠKOLE, které jsme do České republiky přinesli ze zahraničí a upravili je pro naše podmínky.

V programu Les ve škole (www.lesveskole.cz) postupně vydáváme roční plány aktivit pro jednotlivé ročníky ZŠ připravené tak, aby učitelům usnadnily výuku o přírodě a v přírodě, zároveň aktivity děti bavily a přinášely potřebné vzdělávací dopady. Celé jaro jsme spolu s vybranými školami pilně ověřovali nově vznikající metodiku pro pátou třídu, která nese název Pod nebem Země. Po ukončení testování ve školách a zpětné vazbě od učitelů i žáků budeme ještě metodiku upravovat tak, aby dětem i učitelům seděla jako ušitá. Od září začnou s metodikami pracovat všechny školy zapojené do Lesa ve škole, kterých je v současné době více než 300. A v příštím roce nás čeká tvorba poslední metodiky – pro sedmou třídu. Tím bude celý cyklus učebnic o učení „o lese v lese“ kompletní.

V programu GLOBE (www.globe-czech.cz) jsme po mnoha letech promýšlení, spolupráce s učiteli a zkoušení na školách vydali novou badatelskou metodiku programu. Možná jde o první vzdělávací metodiku vůbec, která je pojata jako čtivé a zábavné literární dílo. Ve fiktivním deníku učitel Jára sdílí svoje zkušenosti s tím, jak postupně ve své třídě vede studenty k vlastnímu bádání o přírodě, namísto toho, aby jim pravdy o přírodě sám vykládal. Rozrostlo se také portfolio badatelských lekcí pro učitele. A v květnu jsme uspořádali už 20. GLOBE Games, třídenní setkání pro více než 250 žáků a učitelů spojené s žákovskou badatelskou konferencí, tentokrát ve spolupráci se ZŠ TGM v Moravských Budějovicích.

V programu Ekoškola (www.ekoskola.cz) pracuje už přes 400 mateřských, základních a středních škol. Na 50 z nich jsme ve spolupráci s partnery z 8 evropských zemí připravovali a zkoušeli vzdělávací materiály a postupy dotýkající se zodpovědné spotřeby potravin ve škole i v domácnosti. Od příštího školního roku se Jídlo stane už devátým tématem Ekoškoly vedle Vody, Energie, Odpadů, Prostředí školy, Dopravy, Šetrného spotřebitele, Biodiverzity a Klimatických změn. V červnu jsme uspořádali každoroční slavnostní vyhlášení programu ve spolupráci se Senátem PČR: již přes 140 škol v ČR získalo mezinárodní titul Ekoškola.

Poznávání vodních bezobratlých, jako bioindikátorů čistoty vody, v programu GLOBE

Studenti a studentky Gymnázia Brno, Slovanské náměstí při interaktivním programu NaZemi

NaZemi, z. s.

V NaZemi se věnujeme globálnímu rozvojovému vzdělávání. Realizujeme interaktivní programy a semináře pro studenty a studentky i pedagogy a pedagožky, rozvíjíme zážitkové metody a metody kritického myšlení. Nové kurzy kritického myšlení otevřeme od nového školního roku, sledujte aktuality na webu nazemi.cz či na facebooku NaZemi. Nově můžete využít naši tísňovou linku globálního rozvojového vzdělávání.

Úspěšně se věnujeme facilitaci skupinových procesů

Potřebujete zkvalitnit a kultivovat diskuzi, vyjasnit si spory nebo udělat rozhodnutí, které by se co nejvíce blížilo konsenzu? Pak vám pomůže naše facilitace skupinových procesů. Více na www.nazemi.cz/facilitujeme. Loni jsme například facilitovali tzv. ProAction Café. Jedná se o metodu, v rámci níž si účastníci a účastnice vzájemně pomáhají posunout nápady ke konkrétním společensky prospěšným projektům.

Pomáháme skautům i školám být globálně odpovědní

V rámci projektu Skauti na Zemi jsme vyvinuli tzv. Globální kompas. Ten ukazuje směr oddílům, které si chtějí hledat cestu ke zvyšování globální odpovědnosti skautského života. Stejně tak je ale dobře využitelný pro školy či jiné instituce. Pomáhá jim vyhodnotit, jakým způsobem vedou mladé lidi k porozumění souvislostem světa, co zvažovat, když např. nakupujeme potraviny, materiál nebo služby, jak řešit problémy či jaký prostor dávat participaci.

Přístup Global Storylines se dostal do finále Eduíny

Již čtyři roky se věnujeme rozvíjení pedagogického přístupu Global Storylines. Naše zkušenosti nám ukazují, že i komplexní témata, jako jsou vyrovnávání se s odlišností, nespravedlivé nastavení světového obchodu, migrace či klimatická změna, mohou díky dlouhodobé práci s příbě-

Žáci a žákyně ZŠ Ivančická, Moravský Krumlov poznávají globální souvislosti pomocí přístupu Global Storylines

hem dobře zvládat i děti na 1. stupni. Proto máme velkou radost, že tento potenciál viděla i odborná porota ceny Eduína, která Global Storylines vybrala z celkem 89 nominací mezi 9 nejzajímavejších projektů. Na Global Storylines se také zaměřil pořad Zaostřeno ČRo Plus, poslechnout si ho můžete zde.

Reagujeme na aktuální problémy: vydali jsme publikaci Lidé v pohybu

Společně s Junákem – českým skautem jsme loni vydali metodickou příručku Lidé v pohybu jako pomůcku pro ty, kteří se chtějí ve své práci s dětmi či mladými lidmi věnovat tématům uprchlictví a migrace. Publikace přináší informace, metodickou podporu i nabídku konkrétních aktivit a programů. Zároveň obsahuje odkazy na již existující metodiky, které vydaly jiné organizace. Zejména ale ukazuje cesty, jak si při práci s mládeží poradit s kontroverzními tématy obecně. Nepopisuje jedinou cestu, kudy je možné se vydat. Více se o publikaci dočtete zde.

dětí předčila všechna očekávání. Doufáme, že se nám podaří na úspěšnou akci navázat i v příštím roce.

Dlouhodobým cílem naší organizace je podpora inkluzivního vzdělávání. V souvislosti s řadou legislativních změn se na nás obracejí učitelé i rodiče až s desítkami dotazů týdně, snažíme se vysvětlovat změny a informovat klíčové aktéry, pro rodiče jsme např. připravili Informace k zápisu do základních škol. Dále pořádáme pravidelná členská setkání (tzv. workcoffee), pracovní jednání, kterých se účastní zástupci škol, akademické sféry, neziskových organizací, zástupci rodičů a jako hosté zástupci veřejné správy (např. MŠMT, MPSV či NIDV, aj.), se kterými diskutujeme podněty z terénu a společně hledáme možná řešení.

Snažíme se odborné i laické veřejnosti zprostředkovávat objektivní informace o inkluzivním vzdělávání, velmi se nám osvědčila forma rozhovorů s odborníky z praxe. Na webu ČOSIV pravidelně zveřejňujeme rozhovory s asistenty pedagoga, řediteli škol, speciálními pedagogy, psychology a dalšími odborníky z terénu, kteří popisují svou vlastní praxi v oblasti inkluzivního vzdělávání. Dále monitorujeme a interpretujeme zajímavá data, příkladem je článek z června 2017 ke vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (LMP) v ZŠ. Společně s Nadací OSF a školskými odbory se podílíme na výzkumu informovanosti pedagogické veřejnosti o legislativní změně v oblasti vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a inkluzivním vzdělávání. Výstupy tohoto reprezentativního šetření očekáváme v září 2017. V blízké době zveřejníme akční kroky na podporu zavádění legislativních změn v oblasti podpory žáků se SVP a žáků nadaných. Ve spolupráci s Nadací Albatros chystáme mediální kampaň na podporu inkluzivního vzdělávání. Kromě toho se účastníme pravidelných jednání nejrůznějších pracovních a poradních skupin a výborů, takže jsme za ČOSIV pořád v jednom kole, ale máme radost, že se některé potřebné a dobré kroky daří prosazovat!

ČOSIV – Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání, z. s.

ČOSIV

Z aktivit, které organizace ČOSIV realizovala v poslední době, určitě stojí za zmínku spolupráce s americkou organizací FIRST BOOK – na konci ledna jsme v rámci podpory rozvoje čtenářské gramotnosti mohli předat 900 knih z českých nakladatelství Labyrint, Raketa, Meander a Baobab dětem v azylových domech Charity ČR. Spolupráce s partnery byla skvělá, nadšení pro věc obrovské a radost obdarovaných

ČOSIV – akce FIRST BOOK – rozdávání knih dětem v azylových domech Charity ČR

Svou představu o historii Podyjí si žáci tamní ZŠ Znojemská vytvářejí v terénu

Ústav pro studium totalitních režimů – Oddělení vzdělávání

ústav pro studium totalitních režimů

Oddělení vzdělávání Ústavu pro studium totalitních režimů připravuje na přelom srpna a září již tradiční školu pro učitele dějepisu a dalších předmětů zabývajících se minulostí. Tento ročník by mimo jiné mohl zaujmout i učitele zeměpisu, protože nese téma Paměť, město, krajina. Prostor ve výuce o minulosti.

Sociální a humanitní vědy zaznamenaly v posledních letech velký nárůst zájmu o pojem „prostor“. Tento zájem nezůstává jen na úrovni vědeckých konceptů, jako jsou „místa paměti“, prostorově orientovaná sociologie a další, oslovuje i vzdělavatele na různých úrovních a širší veřejnost. Již delší dobu se prostřednictvím různých iniciativ a projektů prosazuje v českém školství tzv. místně zakotvená výuka. Cílem letní školy je sdílet zkušenosti s těmito formáty výuky, zhodnotit jednotlivé přístupy a rozprostřít paletu dalších možností, jak lze prostor ke vzdělávání využívat, a to nejen ve školním prostředí.

Program setkání se skládá ze seminářů a workshopů a je rozdělen na dva dny (31. srpna a 1. září 2017). Letní školu pořádá ÚSTR ve spolupráci s Centrem současného umění DOX a dalšími projekty a institucemi, jež se zabývají hledáním minulosti v prostoru kolem nás (např. Paneláci.cz nebo Památky nás baví). Informace o letní škole i dalších vzdělávacích akcích ÚSTR naleznete včetně přihlášek na www.dejepis21.cz/seminare.

Propojováním různých školních předmětů a vzdělávacích cílů se zabývá nová metodika pro projektový den s názvem Expedice Podyjí. Metodika v tématu krajiny v Národním parku Podyjí spojuje poznání historie i přírody. Na metodice pracovali tvůrci téměř dva roky a místa a podklady pro žáky v lokalitě Devíti mlýnů vybírali tak, aby bylo možné pracovat jak s jedinečnou přírodou, tak i se zajímavou historií. V projektu jsou využita jedinečná místa s bohatou minulostí k tomu, aby podněcovala žáky k aktivnímu poznávání – nejsou nuceni učit se data a fakta, ale jsou vedeni k tomu, aby sami pozorovali, zkoumali, přemýšleli a ověřovali. Veškeré aktivity vedou k týmové spolupráci. Na projektu se podíleli pracovníci Oddělení vzdělávání Ústavu pro studium totalitních režimů, učitelé ZŠ Znojemská a pracovníci NP Podyjí. Metodika bude dostupná pro všechny školy.

Otevřeno, z. s.

otevřeno

První (k)roky Otevřena

Za první rok fungování se studentská iniciativa Otevřeno rozrostla na 6 pedagogických fakult, uspořádala téměř 30 akcí a přivítala skoro 100 členů.

Otevřeno

Otevřeno je nezávislá studentská iniciativa usilující o inovace ve vzdělávání především na půdě pedagogických fakult, tak, aby připravovaly budoucí učitele v souladu s potřebami 21. století. Jde o celostátní spolek, který aktuálně sdružuje studenty 6 českých univerzit.

Jak jsme Otvírali

Jednadvacet idejí pro 21. století. Plakát, který se symbolicky na Den učitelů, 28. března 2016, objevil na dveřích tří největších pedagogických fakult v republice, volal po změnách ve vzdělávání. Šlo o první velký krok naší iniciativy. Co jsme od té doby dokázali?

Původně brněnský spolek záhy začal pracovat na celorepublikové úrovni, aktuálně máme zastoupení na 6 z 9 pedagogických fakult v ČR – v Praze, Brně, Olomouci,

Otevřeno – náš tým

Ústí nad Labem, Liberci a Plzni. A ze skupinky pár nadšenců se stalo společenství téměř stovky členů. Zorganizovali jsme na 30 akcí, ať už šlo o diskuse a kulaté stoly, vzdělávací semináře a workshopy nebo třeba filmové kluby. Některé byly celorepublikové, jako třeba Noc vzdělávání, některé na úrovni jednotlivých poboček.

Prioritou pro nás bylo také navazování spolupráce s pedagogickými fakultami. K naší radosti jsme ale už v prvním roce fungování získali i další partnery – mezi nimi například EDUin, Nadaci Depositum Bonum nebo právě SKAV.

Co chystáme dál

Nový školní rok se pro nás a naše partnery ponese v duchu snah o zvyšování prestiže učitelského povolání. Stále častěji se debatuje o systému školství, o tom, že učitelská profese není adekvátně finančně ohodnocená, případně že zájem o studium na pedagogické fakultě často neznamená zájem o pedagogiku. Rádi bychom k těmto diskuzím přispěli. Připravujeme ale také praktické projekty, u nichž věříme, že tuto situaci pomůžou změnit.

Jednu z našich nejvýznamnějších plánovaných aktivit představuje projekt Mapování. Jeho cílem je vyhledávání a následná propagace příkladů pozitivní praxe, s níž se jako studenti ve výuce setkáváme. Považujeme totiž za důležité vedle občasné konstruktivní kritiky především ukázat, jak si kvalitní přípravu pedagogů představujeme. Velmi nás těší, že budeme moci přispět k ocenění skvělé práce některých našich vyučujících a napomoci tomu, aby se takové inovace mohly šířit dál do světa.

Přemýšleli jsme také nad tím, jak pomoci pedagogickým fakultám k tomu, aby se na ně hlásili opravdu motivovaní studenti. Takoví, kteří profesi učitele skutečně chtějí v budoucnu vykonávat. Vznikl tak projekt s názvem Chceme učit. Prostřednictvím besed na středních školách studentům maturitních ročníků ukážeme, že učitelství může být jejich první volbou.

AISIS, z. ú.

Aisis se v rámci svého působení věnuje řadě programů, jedním z největších je program Minimalizace šikany.

Šikana je závažná nemoc vztahů ve skupině. Může vzniknout v kterékoli trvalé skupině, stejně jako jakékoli jiné onemocnění. Pokud není léčena, trvale poškozuje jak vztahy

Šikana závažně narušuje vztahy ve skupině

mezi členy skupiny, tak i samotné aktéry – oběti, agresory, i pasivní většinu – na těle i na duši.

Šikana postihuje každoročně ve větší či menší míře **40 % (!) školních dětí**. O většině případů se nikdy nedozvíme, protože všichni aktéři se přirozeně snaží šikanu skrývat, vytěsnit, popřít. Bohužel k popírání dochází často i u profesionálů - ředitelů a pedagogů.

V současné době je šikana často zmiňovaným tématem, hovoří se o konkrétních – někdy až tragických – případech. K řadě z nich by vůbec nemuselo dojít, kdyby byli na vysokých školách pedagogové systematicky připravováni tak, aby dokázali rozpoznat již první stupně šikany, rozuměli tomu, jaké principy a způsoby pedagogické práce působí preventivně proti vzniku šikany a které naopak šikanu katalyzují.

Ani zkušený učitel s výborným pedagogickým citem nevystačí při řešení šikany s pouhou intuicí. Potřebuje specifický trénink. Pokročilé stádium šikany navíc vyžaduje systémový zásah více pedagogů a vedení školy. Vedení školy by se vždy mělo zodpovědně rozhodnout, kdy případ zvládne vlastními silami a kdy si již musí vyžádat externí odbornou pomoc.

Již 12 let se v rámci programu Minimalizace šikany věnujeme tomu, aby se měnil postoj pedagogů k problematice šikany. Program má vzdělávací část, kde cílíme na hluboké porozumění toho, v čem spočívá bezpečné klima, principům a dynamice vývoje šikany. Prostřednictvím prožitkových aktivit měníme postoje pedagogů. Je důležité, aby se vzdělávání zúčastnilo vedení školy a podstatná část sboru. Potom formou supervize, koučinku a dlouhodobého poradenství pomáháme škole změnit ty oblasti fungování, které sama vyhodnotí jako slabá místa systému.

Program Minimalizace šikany je školami velmi dobře hodnocen, má ale jeden zásadní limit. **Pomáhá pouze tam, kde si vedení a sbor nahlas přiznají, že šikana je problém, a vnitřně se rozhodnou s tím něco udělat.**

stálá konference asociací ve vzdělávání

Zpravodaj SKAV vydává:
Stálá konference asociací ve vzdělávání, z. s.
Floriánské nám. 103
272 01 Kladno
E-mail: info@skav.cz
Web: www.skav.cz
redakce: Barbora Vobořilová